

ТРИБУНА МОЛОДОГО ВЧЕНОГО

УДК 271.222

© Вікторія Запорожець
(Київ)РЕЛІГІЄЗНАВЧИЙ ПОГЛЯД НА ДІЯЛЬНІСТЬ УАПЦ
ПІД ЧАС РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ

У статті детально та комплексно висвітлюється релігієзнавчий контекст функціонування УАПЦ під час Євромайдану. Автором виділяється два аспекти діяльності даної релігійної організації: внутрішньомайданний та зовнішньомайданний. Доводиться думка про те, що УАПЦ як і УПЦ КП та УГКЦ активно брала участь у підтримці людей на Євромайдані як своїх вірян, так і взагалі мітингувальників. Така позиція даної релігійної організації обумовлена тим, що її історія та сьогодення, ба більше майбутнє, нерозривно пов'язане з долею України, українського народу. Діяльність УАПЦ в гущі подій Євромайдану супроводжувалась двовекторно: духовна підтримка (служби) і моральна/фізична (допомога їжею, речами і т.п.). Обґрунтовується теза, що в УАПЦ в цей час відбувалися помітні внутрішньоцерковні (Собор УАПЦ) і зовнішньоцерковні події (діалог з УПЦ КП, УПЦ), що обумовлено було потенційним об'єднанням православних церков в Україні в єдину помісну.

Ключові слова: УАПЦ, Революція Гідності, Євромайдан, Майдан, Україна, український народ, Церква.

Актуальність теми дослідження пов'язана з тією соціально-політичною ситуацією, в якій опинилась Україна після Революції Гідності, а саме анексія Криму Російською Федерацією та АТО на Сході нашої Вітчизни. Ці події, безперечно, не могли не вплинути на релігійну карту України, становище тих чи інших релігійних громад у ній. Необхідно відзначити, що якщо раніше міжнародні оглядачі згадували Україну в основному як державу з високим рівнем свободи віросповідання серед інших країн Східної Європи, то наразі дуже часто можна почути про утиски свободи слова, совісті і віри. Разом з тим сучасна соціально-політична ситуація стала викликом для багатьох релігійних організацій в Україні, в т.ч. і для Української автокефальної православної церкви (УАПЦ).

Стосовно **теоретичної бази представленої дослідження**, то варто зауважити, що наразі вже присутні наукові студії Р. Бойко [1], О. Горкуші [3], В. Єленського [4], О. Липки [5], О. Недавньої [7], Л. Филипович [8], М. Чікарьової [9], В. Чубарко [10] та ін., присвячені релігієзнавчому осмисленню феномену Майдану взагалі, так і значенню церков в ньому. Необхідно відзначити, що хоча вони не позбавлені (та й не можуть бути позбавленими) частки суб'єктивізму, та все ж дають цілісну картину участі духовенства, віруючих у подіях Євромайдану, оцінки громадянами діяльності релігійних конфесій, реакцію представників церков на події кінця 2013 р. – початку 2014 р.

Метою даного дослідження є ґрунтовний релігієзнавчий аналіз специфіки та особливостей функціонування УАПЦ під час подій Євромайдану.

Поставлена мета передбачає вирішення наступних **завдань**:

- 1) з'ясувати та висвітлити причини і наслідки підтримки УАПЦ учасників Євромайдану;
- 2) виділити та охарактеризувати основні аспекти внутрішньоцерковного існування УАПЦ під час Революції Гідності.

Виклад основного матеріалу Методологічною настановою у даному дослідженні виступає думка Л. Филипович: «Якщо світський дослідницький підхід зазвичай зосереджено на функціонально-структурному, емпірично засвідченому, суспільно-історично дієво підтвердженому визначенні об'єкта «Церква», то релігійний підхід спирається на суб'єктивні показники («спільнота віруючих») та якісні мета-фізично-онтологічні характеристики

(«Боголюдська організація»). В другому випадку на перше місце ставлять не емпірично-функціональні, а метафізично-екзистенційні властивості» [8, с. 88].

Відповідно до цього, на нашу думку, доречним було виділити два аспекти означеної проблематики: внутрішньомайданна та зовнішньомайданна. Розглянемо кожен з них окремо більш детально.

Взагалі варто відзначити, що в еволюції поглядів майданівців на його церковно-релігійний фактор можна виділити кілька етапів:

«1) від початку акції 21 листопада до ночі на 30 листопада, коли відбувся розгін студентів на Майдані Незалежності спецпідрозділами, після чого частина студентів знайшла притулок у Свято-Михайлівському монастирі УПЦ КП.

Отже, тон йому задав, волею обставин (а серед майданівців багато хто каже – то була Божа воля), Свято-Михайлівський монастир. Інші Церкви не забарилися відгукуватися заявами на підтримку скривджених та закликами до мирного врегулювання ситуації: це зробили всі православні, УГКЦ та РКЦ, частина протестантських. Загалом тут не було особливих несподіванок (принаймні, для фахівців, що ними вже й відзначається). Традиційно найбільш рішучими були заяви представників УГКЦ і УПЦ КП, а також і архієпископа УАПЦ Ігора Ісиченка, а УПЦ МП – традиційно поміркованішими (хоча настоятель Києво-Печерської лаври зневажливо висловився про майданівців);

2) від цієї події до спроби другого розгону Євромайдану в ніч на 11 грудня, коли священнослужителі стали в лави демонстрантів на барикадах;

3) від 11 грудня 2013 р. до 13 січня 2014 р., коли УГКЦ отримала лист від Міністерства культури з вимогою згорнути «майданне капеланство»;

4) від 13 січня до 21-22 січня, коли на місце протистояння на вулиці Грушевського вийшли священнослужителі, ставши між лавами протестувальників та силовиків;

5) від 21 -22 січня до 18-21 лютого (масове кровопролиття та загострення оцінок дій всіх факторів Євромайдану);

6) від 18-21 лютого до 1 березня (агресія Росії, котра змінила ситуацію, принісши нові виклики, у т. ч. й Церквам)» [6, с. 169].

УАПЦ як і УПЦ КП та УГКЦ одразу взяли активну участь у подіях Євромайдану з перших його днів. Причому, це відбувалось не лише за рахунок того, що серед протестувальників були парафіяни даної релігійної організації, а й представники її кліру. Як зауважує Р. Бойко: «Чимало священнослужителів, відчуваючи поклик власної совісті, брали активну участь у буремних подіях. У революційних подіях Церква фактично стала на бік українського суспільства, яке вдалося до масових акцій громадянського протесту» [1, с. 24].

Варто відзначити, що «на Майдані постійно діяли наметові Храми, на сцені Майдану майже щодня поруч з'являлися й палко промовляли за Україну єпископ УАПЦ Володимир (Черпак), єпископ РКЦ Станіслав Ширококордюк, отець УГКЦ Олекса Петрів та ін., співав хор студентів духовних навчальних закладів УПЦ КП й УГКЦ. Міжконфесійну солідарність Церква Майдану демонструвала не лише у справі опікування громадою та захисту стражденної Людини, але й підтримкою у скрутні моменти один одного. Тут можна згадати солідарність конфесій у підтримці УГКЦ (в т.ч. і УАПЦ, – В.З.) після листа Мінкульту з погрозами позбавлення офіційної реєстрації цій релігійній спільноті за її майданну діяльність, чи підтримки іудеїв, коли з'явилася загроза антисемітських дій з боку провладних найманців. Тож можемо сказати, що на Майдані постала справжня Громадянська Церква України [6, с. 12].

Чому саме ці релігійні організації (УАПЦ, УГКЦ, УПЦ КП) перші стали на сторону мітингувальників і проявили активну позицію в Революції Гідності? На думку вітчизняних релігієзнавців це обумовлено тим, що саме ці церкви, для яких «історично-географічна батьківщина виявилась і місцем реалізації Божого покликання. Зокрема, щонайпотужніше так про себе заявили УГКЦ та УПЦ КП (і УАПЦ, – В.З.), духовно-історичне джерело та інституційний центр яких знаходиться безпосередньо в Україні. Доля цих церков залежить від долі українського народу та держави, а служіння Богу реалізується через служіння українській

людині. Тож їм притаманно почуватися на своєму місці в ситуації української Революції Гідності, де служіння Богу, Україні та Людині є насправді єдиним покликанням» [8, с. 93].

Саме ті релігійні організації історія та сьогодення, ба більше майбутнє, нерозривно пов'язано з долею України, українського народу стали одним з провідних «голосів» тих подій. Варто також зазначити, чому саме православні християнські церкви найбільшу роль відіграли у Євромайдані. «Аспект, про який важливо згадати у річичі цієї проблематики, зауважує М. Чикарьова, надзвичайно високий статус правди в аксіологічній сис темі християнства. Правда – одна з ключових категорій Біблії, і для християнина пошук правди – одна з найважливіших задач. Для нехристиянина, тим більше – атеїста, правда – поняття відносно, що у нашу добу чудово вкладається у постмодерністську теорію релятивності цінностей. Отже, якщо християнин через усю дезінформацію у ЗМІ шукає правду, для атеїста при вабливішим виглядає гасло: «У кожного своя правда», при чому вона може змінюватися залежно від обставин (вигоди)» [9, с. 51].

Відповідно до цього релігійні організації, в т.ч. і УАПЦ (та окремі священники й пастори) сучасної України, продемонстрували «свою готовність і можливість бути духовним натхненням майбутньої України. Тут слід щонайперше згадати численні заклики духовних лідерів (наприклад, Л. Гузара, С. Широкоградюка, М. Паночко та ін.) не боятися, діяти заради утвердження людської гідності (що спирається на християнські цінності – любов, добро тощо); не лише чіткі висловлювання очільників УГКЦ та УПЦ КП, УАПЦ, але й їхні прямі побажання владі стати мудрою (виступ патріарха Філарета на спільній молитві), заклики щодо непідтримання вступу в Митний Союз, осуд різними релігійними лідерами (різних релігійних організацій, зокрема й відомих протестантських пасторів) застосування сили проти мирних громадян, прямі чи опосередковані повчання чинити спротив злу, не боятися, не служити Сатані та Дияволу, діяти згідно із сумлінням, наголос, що майданом має стати ціле життя й кожна справа – все це свідчить про розуміння внутрішньої трансформації суспільства та здатність до відповідної трансформації релігійної функціональності в Україні» [6, с. 73-74].

Український релігієзнавець В. Єленський в цьому контексті також звернув увагу на те, що:

- 1) на Майдані українські церкви продемонстрували свою підтримку народу;
- 2) сам Майдан змінює церкви, адже змінюється суспільство – змінюються миряни, отже – змінюються поступово й церкви. Церкви вже навчилися бути толерантними, чути одне одного та співпрацювати заради значнішої мети [Див.: 3].

Представниці церков, в т.ч. і УАПЦ, чудово розуміли, що «Зараз Церкви мають чудовий шанс стати для суспільства тим, чим вони останні двадцять років обіцяли бути – моральним авторитетом. Не абстрактним. Не потенційним. А практичним і невідкладним. Тим, хто зорієнтує в питаннях добра і зла. Дасть чіткі й недвозначні оцінки кожному слову і вчинку. Допоможе зімкнути лави навколо правди. Все, що для цього потрібно – бути серед людей і наполягати на правді у великому й малому. Це у політиків і дипломатів чорне і біле зливаються у відтінки сірого. Церква не може собі цього дозволити. Як і ми зараз» [5, с. 124].

Тому через події Євромайдану, релігія, релігійні організації, в т.ч. УАПЦ, для своїх вірян стає не повчальною (у конкретних випадках та обмеженому терміні впливу це малоефективно) чи владолегітимувальною (це примітивно та смішно), а діяльною, і, діючи в громаді й через громаду (через свідомість кожної особистості та пропонуючи цінності, що надихають таку особистість), вона змінює світ, виправляє його. Але це єдиний шлях для релігії сьогодні вплинути на визначення майбутнього та стати його частиною. Живому діяльному Богу і живій діяльній громаді потрібна Жива Діяльна Церква. Сферою впливу релігії сьогодні вже не може бути ні політична, ні економічна, лише духовна, доступ до якої знаходиться через свідомість особистості [8, с. 101].

Тому, як зауважує відомий православний богослов о. Кирило (Говорун), «християни різних деномінацій, ставши "братами по зброї", ставали і "братами по вірі". 18 лютого проурядові сили розгромили екуменічний молитовний намет на Майдані, який негайно був відновлений на колишньому місці, щоб стати місцем відспівування застрелених снайперами демонстрантів. 30 березня на Майдані під час панахиди за всіма загиблими

молитви піднесли єпископи і духовенство УПЦ МП, УПЦ КП, УАПЦ, а також римо-католицької і протестантських церков. "Коли все вже сказано і зроблено, саме церква допомагає українцям знову усвідомити себе частиною єдиного народу» [2, с. 18].

Присутність священників, семінаристів, монахів і монахинь на справді відкривала людям Церкву живу і діяльну, співстражда ючу і підтримуючу. «Церкви прийшли туди, де є люди, де вони можуть відповісти на духовні та моральні питання, які виникають. Насправді, нікому не цікаво чи я греко-католицький священник, чи римо-католицький, коли мене бачили в під'язнику, то підходили і питали: «Отче, що будемо робити далі?», «Отче, чому їх побили?». Питання конфесійної приналежності тут відіграє другорядну роль, можливо навіть і жодної ролі не відіграє. Дехто у цьому вбачає за снування підвалин помісної української Церкви... Тому, на відміну від УАПЦ, УПЦ КП, УГКЦ, які на магалися періодично декларувати народження на Майдані єдиної Української церкви, протестанти йшли шляхом внутрішнього насичення собою самого Євромайдану, шляхом індивідуальної діяльної участі й співучасті» [5, с. 126-127].

Разом з внутрішньомайданним аспектом функціонування УАПЦ, варто зазначити про певні події даної Церкви, які відбувалися саме в цей період.

По-перше, варто зазначити про I Форум Євромайданів, який відбувся 11 січня 2014 р. у храмі Харківсько-Полтавської єпархії УАПЦ (Харків). До цього учасникам даного форуму відмовили у кількох приміщеннях, тож вони, як і студенти під час першого окресленого нами етапу, прийшли в сакральне місце як у притулок, котрий могли отримати, переслідувані по п'ятах «тітушками». Останні намагалися здійснити штурм храму, однак це їм не вдалося. Натомість змінилося ставлення до Церкви, котре було, скажімо так, прохолодним у частини активістів. Адже УАПЦ допомогла їм по-християнськи, навіть не зважаючи на констатоване досі помірковане ставлення харківських активістів до неї. Одна з організаторів Форуму, напередодні висловившись у соціальній мережі Фейсбук буквально, що «її задрали клерикали» (з приводу звичаїв під час різдвяних свят), після події та з наступним розвитком ситуації не без задоволення писала, що тепер опоненти будуть знати можливості та силу Церкви. На Харківський Євромайдан стали частіше і більше запрошувати священнослужителів різних церков.

По-друге, 23 січня 2014 року Божого у приміщенні Київської Патріархії УАПЦ відбулося засідання Архієрейського Собору Української Автокефальної Православної Церкви під головуванням Блаженнішого Мефодія митрополита Київського і всієї України, Предстоятеля УАПЦ. На Архієрейському Соборі взяли участь єпископат УАПЦ, Архієрейським Собором розглядалися ряд важливих питань стосовно ситуації, яка склалася в Україні та в Світовому Православ'ї. Відзначення ювілейних дат у поточному році, приурочених шанобливому ставленні до 200-річчя від дня народження Т.Г.Шевченка та 25-річчя III відродження Української Автокефальної Православної Церкви. Правлячими архієреями було звітовано Предстоятелю про діяльність ввірених їм єпархій.

По-третє, 2 лютого 2014 року Єпископ Вишгородський і Подільський, вікарій Київської єпархії УАПЦ Володимир (Черпак) подякував віце-президенту Всесвітнього єврейського конгресу та голові Асоціації єврейських організацій і громад (Ваад) України Йосифу Зісельсу та голові Меджлісу кримських татар Рефату Чубарову за їхню підтримку українського народу. Про це єрарх сказав зі сцени київського Євромайдану під час сьогоднішнього мітингу «Я щиро від себе особисто дякую Йосипу Зісельсу за його звернення до національних меншин, що проживають в Україні. Дякую йому за те, що він звернувся до них, закликав не бути на боці сильного, а бути на боці українського народу, з яким живуть багато віків», – зазначив єпископ. «Я дякую кримськотатарському народу в особі Р. Чубарова, який також звернувся до Майданів нашої країни і попросив, щоби всі кримські татари підтримали український народ у його змаганнях за правду, істину і справедливість», – заявив владика. Єпископ Вишгородський і Подільський УАПЦ також наголосив, що люди вийшли на Майдан не для того, щоби скинути владу, а щоби відстояти правду, справедливість та незалежність.

Також варто наголосити, що під час Революції Гідності почалися активні дії стосовно об'єднання православних церков на Україні. Зокрема можна зазначити такі моменти:

- Синод УПЦ КП закликав УПЦ МП та частину УАПЦ об'єднатися в Єдину Помісну Українську Православну Церкву (22.02.2014)

- УПЦ МП готова до діалогу з Київським Патріархатом та УАПЦ. (24.02.2014)

Висновки Отже, проаналізувавши з релігієзнавчої точки зору функціонування Української автокефальної православної церкви під час подій Революції Гідності, можна зробити такі висновки:

1) УАПЦ як і УПЦ КП та УГКЦ брали участь у підтримці людей на Євромайдані як своїх вірян, так і взагалі мітингувальників. Діяльність УАПЦ супроводжувалась двовекторно: духовна підтримка (служби) і моральна/фізична (допомога їжею, речами і т.п.)

2) Разом з тим в УАПЦ в цей час відбувалися помітні внутрішньоцерковні (Собор УАПЦ) і зовнішньоцерковні події (діалог з УПЦ КП, УПЦ), що обумовлено було потенційним об'єднанням православних церков в Україні в єдину помісну.

Література

1. Бойко Р.Ю. Релігійний чинник у подіях Євромайдану (листопад 2013 р. – лютий 2014 р.) / Р.Ю. Бойко // Наукові записки Національного університету «Острозька академія. Серія «Історичне релігієзнавство». – 2014. – Випуск 10. – С. 23-31.
2. ВОСТОК-ЗАПАД. Вестник Служений и Церквей. – Лето 2014. – Том 22. – № 3 – 50 с.
3. Горкуша О. Євромайдан як індикатор трансформації релігійної функціональності або революція гідності як ситуація сповіді перед Богом, Україною і людиною (частина 1) / О. Гокуша [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://risu.org.ua/article_print.php?id=54762&name=blog&_lang=ua&
4. Єленський В. Майдан змінює Церкви / В. Єленський [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.religion.in.ua/main/interview/24423-viktor-yelenskij-majdan-zminyuje-cerkvi.html>
5. Липка О. Християнська ідентичність Церков в умовах української кризи / О. Липка // Наукові записки Національного університету «Острозька академія» Серія «Культурологія». – Випуск 16. – С. 121-132.
6. Майдан і Церква. Хроніка подій та експертна оцінка / Українська асоціація релігієзнавців / За загальною редакцією д. філос. н. Филипович Л. О. і канд. філос. н. Горкуші О. В. – К.: Самміт-Книга, 2014. – 656 с.: іл.
7. Недавня О. Церковно-релігійний фактор Євромайдану в оцінках його учасників та прихильників [Електронний ресурс] / О. Недавня. – Режим доступу: http://risu.org.ua/ua/index/studios/studies_of_religions/55607/
8. Филипович Л.О. Горкуша О. Голос Церкви: аксіологічні виміри релігійної риторики на Майдані 2013–2014 років / Л. Филипович, О. Горкуша // Філософська думка. – 2016. – № 4. – С. 87-103
9. Чікарьова М.Ю. Майдан як каталізатор релігійної ситуації сучасної України / М.Ю. Чікарьова // Формування основ християнської моралі в процесі духовного відродження нації. Матеріали VIII Всеукраїнської, з міжнародною участю, міжконфесійної християнської на уково-практичної конференції / Духовна рада представників християнських церков і релігійних організацій м. Кам'янець-Подільського. – Кам'янець-Подільський : Видавець ІПП Зволейко Д.Г., 2016. – С. 50-53.
10. Чубарко В.В. Роль церкви в подіях майдану: на матеріалах інтерв'ю / В.В. Чубарко // Грані – № 5 (121) травень 2015. – С.6-11.

Literatura

1. Bojko R.Yu. Religijnyj chynnyk u podiyax Yevromajdanu (ly`stopad 2013 r. – lyutyj 2014 r.) / R.Yu. Bojko // Naukovi zapysky` Nacional`nogo univerty`tetu «Ostroz`ka akademiya. Seriya «Istory`chne religiyevnavstvo». – 2014. – Vy`pusk 10. – S. 23-31.
2. VOSTOK-ZAPAD. Vestny`k Sluzheny`j y` Cerkvej. – Leto 2014. – Tom 22. – # 3 – 50 s.
3. Gorkusha O. Yevromajdan yak indy`kator transformaciyi religijnoyi funk-cional`nosti abo revolyuciya gidnosti yak sy`tuaciya spovidi pered Bogom, Ukra-yinoyu i lyudy`noyu (chasty`na 1) / O. Gokusha [Elektronny`j resurs]. – Rezhym dostupu: http://risu.org.ua/article_print.php?id=54762&name=blog&_lang=ua&
4. Yelens`ky`j V. Majdan zminyuje Cerkvy` / V. Yelens`ky`j [Elektronny`j resurs]. – Rezhym dostupu: <http://www.religion.in.ua/main/interview/24423-viktor-yelenskij-majdan-zminyuje-cerkvi.html>
5. Ly`pka O. Xry`sty`yans`ka identy`chnist` Cerkov v umovax ukrayins`koyi kry`zy` / O. Ly`pka // Naukovi zapysky` Nacional`nogo univerty`tetu «Ostroz`ka akademiya» Seriya «Kul`turologiya». – Vy`pusk 16. – S. 121-132.
6. Majdan i Cerkva. Xronika podij ta ekspertna ocinka / Ukrayins`ka asociaciya religiyevnavciv / Za zagal`noyu redakciyeyu d. filos. n. Fy`ly`povy`ch L. O. i kand. filos. n. Gorkushi O. V. – K.: Sammit-Kny`ga, 2014. – 656 s.: il.
7. Nedavnya O. Cerkovno-religijny`j faktor Yevromajdanu v ocinkax jogo uchasny`kiv ta pry`xy`l`ny`kiv [Elektronny`j resurs] / O. Nedavnya. – Rezhym dostupu: http://risu.org.ua/ua/index/studios/studies_of_religions/55607/
8. Fy`ly`povy`ch L.O. Gorkusha O. Golos Cerkvy`: aksiologichni vy`miry` religijnoyi ry`tory`ky` na Majdani 2013–2014 rokiv / L. Fy`ly`povy`ch, O. Gorkusha // Filosofov`ka dumka. – 2016. – # 4. – S. 87-103
9. Chikar`ova M.Yu. Majdan yak katalizator religijnoyi sy`tuaciyi suchasnoyi Ukrayiny` / M.Yu. Chikar`ova // Formuvannya osnov xry`sty`yans`koyi morali v procesi duxovного vidrodzhennya nacyi. Materialy` VIII Vseukrayins`koyi, z mizhnarodnoyu uchastyu, mizhkonfesijnoyi xry`sty`yans`koyi na`ukovo-prakty`chnoyi

- konferenciyi / Duxovna rada predstavny`kiv xry`sty`yans`ky`x cerkov i religijny`x organizacij m. Kam'yancya-Podil`s`kogo. – Kam'yanecz`-Podil`s`ky`j : Vy`davec`z` IIP Zvolejko D.G., 2016. – S. 50-53.
10. Chubarko V.V. Rol` cerkvy` v podiyax majdanu: na materialax interv'yu / V.V. Chubarko // Grani – # 5 (121) traven` 2015. – S.6-11.

Viktorія Zaporozhets

Religious overview on UAOC activity during Revolution Of Dignity

The article details and integrates the religious-religious context of the UAOC functioning during the Euromaidan. The author singles out two aspects of the activity of this religious organization: intraness and externalness. We have the opinion that) the UAOC, like the UOC-KP and the UGCC, actively participated in supporting people in the Euromaidan, both their believers and protesters in general. This position of this religious organization is due to the fact that its history and present, the future is inextricably linked with the fate of Ukraine, the Ukrainian people. In accordance with this, it is proved that the UAOC (along with other Orthodox churches) had an excellent chance to become for society what it had promised to be for the last twenty years – a moral authority. Not abstract, not potential, but practical and urgent. One of those who orient in matters of good and evil. The activities of the UAOC in the thick of the events of Euromaidan were accompanied by a two-vector: spiritual support (services) and moral/physical (help with food, things, etc.). The thesis is substantiated that in the UAOC at that time there were noticeable intra-church (UAOC Council) and external events (dialogue with the UOC-KP, UOC), which was conditioned by the possible unification of Orthodox churches in Ukraine in a single local.

Keywords: UAOC, Revolution of Dignity, Euromaidan, Maidan, Ukraine, Ukrainian people, Church.

Надійшла до редакції 4.09.2017 р.

УДК 304+159.955

©Анна Баюжева
(Київ)

МЕНТАЛЬНІСТЬ І СОЦІОКУЛЬТУРНА СФЕРА: ПРИРОДА ВЗАЄМОДІЇ

Визначальний вплив соціокультурної сфери на духовне життя суспільства практично ніхто не піддає сумніву. Значно складнішим є зворотний вплив інтелектуального й загалом ментального середовища на соціокультурну дійсність, на перспективи і динаміку її еволюціонування.

Ключові слова: соціокультурна сфера, ментальність, ієрархія змістовних пріоритетів, детермінативний вплив, генезис, перспективи еволюціонування.

Постановка проблеми та її актуальність. Картина світу і соціальної реальності може мати різні рівні масштабування: може бути індивідуальною, надіндивідуальною, всезагальною. Цілком природно, що людина як істота соціальна підпадає під вплив соціальних автоматизмів, аналогій, стереотипів тощо, але попри важливу соціалізаційну роль ці механізми світоглядної демаркації призводять до багатьох негативних наслідків: вони нівелюють особистісну багатоманітність і призводять до втрати ідентичності у форматі фактичного відчуження людини від самої себе. Протистояння цій уніфікаційній тенденції триває впродовж багатьох століть і тисячоліть. Втім, значних успіхів так і не досягнуто. «У часи античності аутизм розумівся як відстороненість від життя поліса. Така поведінка розглядалося еллінами як соціальна патологія, але не як психічна хвороба. Цих людей відрекомендували словом «ідіот» (від давньогрецьк. – «приватна особа»). Так греки називали людину, яка живе відсторонено від суспільного життя, не бере участі в загальних зборах громадян поліса та інших формах демократичного управління. Фактично таке розуміння замкненості в собі й відстороненості від суспільства тривало аж до відкриття у 1943